

Almanac de Interlingua

Numero 49 – Januario 2014

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

Linguas peculiar

Le World Atlas of Language Structures evaluava 192 characteristics (p.ex. inventario phonologic, ordine del parolas, syntaxe del negation) in 2676 linguas e confrontava iste analyses inter se a fin de trovar le linguas le plus incommun in comparation con le alteres. Como le datos obtente es troppo diverse, phases intermedie de raffinamento reduceva le quantitate de characteristics a 21, duo tertios del quales es commun a 239 linguas.

Le ricerca non usa le linguas europeas como referentia, dunque su conclusiones surprinde a celles qui es habituate al senso commun. Le anglese es le 33^e lingua le plus peculiar. Illo non pertine, per exemplo, al gruppo le plus commun quanto al ordine del parolas, subjecto-objecto-verbo, que include 41% del linguas listate. Le ordine subjecto-verbo-objecto corresponde a 35,5%. Le verbo es elemento initial in 8,7% del linguas, ci include le gallese, le hawaiano e le majang (iste ultime parlate in Ethiopia).

Le *Weirdness Index* o ‘indice de peculiaritate’ de cata lingua corresponde a un media harmonic inter le 21 characteristics structural e se indica de forma analoge al indice de developpamento human, con numeros inter 0 e 1 – le plus alte le indice, le plus peculiar le lingua.

Le plus differente in comparation con le majoritate del linguas es mixteca, parlate per 6 mille personas in le stato mexican Oaxaca. Le secunde es nenets, parlate per 22 mille in Siberia – e que provide a Interlingua le parola *parka*, nomine de un typo de jachetta. Ma inter le linguas multo peculiar es tambien idiomas national ben cognite: germano, nederlandese, norvegiano, tcheco, espaniol, mandarin. In un universo de 954 linguas recercate quanto al syntaxe interrogative, 584 utiliza alcun sorta de particula – como le japonese *ka* al fin del question – e solo 13 altera le ordine del parolas – 9 de illos proveniente de Europa (espaniol, tcheco e septe linguas germanic). Ma le mixteca adopta le procedura le plus peculiar: facer nulle cambio. Ni particula, ni inversion e ni al minus un cambio de intonation: il ha nulle distinction inter un affirmation e un question! Le modo le plus usual de expressar un subjecto pronominal es per inflexion verbal. Assi procede 437 inter 711 linguas. Le indication obligatori de un pronomine subjective eveni in solmente 82 linguas.

Lithuano, indonesio, turco, basco, cantonese e hungaro ha basse indice de peculiaritate, post que illos differe poco del majoritate del linguas quanto al characteristics considerate. Durante que mandarin es listate inter le 25 plus, cantonese es inter le 10 minus. Un del motivos pro isto es que le mandarin ha certe peculiaritates phonologic, como un phonema que appare exclusivamente al fin de un parola, ma jammais al initio: le consonante velar nasal representate per le digrapho NG (exacto como in anglese!). Al extreme fin del lista es hindi, que presenta un sol characteristic disviante: le possession predicative se indica per un verbo *esser*, e non *haber*, como in le majoritate del linguas.

Le dece plus

Le dece minus

Lingua	Indice	Lingua	Indice
Mixteca (Mexico)	0.972	Basco (Espania)	0.189
Nenets (Russia)	0.935	Bororo (Brasil)	0.153
Choctaw (Statos Unite)	0.924	Quechua (Peru)	0.151
Diegueño (Statos Unite)	0.920	Usan (Papua Nove Guinea)	0.151
Oromo (Ethiopia)	0.919	Cantonese (China)	0.143
Kutenai (Canada)	0.908	Hungaro (Hungaria)	0.132
Iraqw (Tanzania)	0.900	Chamorro (Guam)	0.128
Kongo (Congo)	0.883	Ainu (Japon)	0.128
Armeniano (Armenia)	0.861	Purépecha (Mexico)	0.100
Germano (Germania)	0.858	Hindi (India)	0.087

Le World Atlas of Language Studies o WALS es un base de datos que describe proprietates structural de linguas. Illo es elaborate per cinquanta-cinque autores e conta sur le supporto del Bibliotheca Digital Max Planck in München, Germania. Le prime version del WALS esseva publicate in 2005 per CD-ROM, e le prime version online surgeva in 2008. Plus de information se trova in <http://wals.info/>.

Le articulo *The weirdest languages*, que esseva suggeste per le interlinguista Donald Gasper in Facebook e provide parte del informationes presentate in iste notitia, pote leger se al adresse <http://idibon.com/the-weirdest-languages/>.

Novas inusual

Le fin del anno 2013 provideva un serie de notitias assatis incommun in comparison con lo que nos es habituate a vider in le jornales. In general, le policia se face imponer per uso de armas e in consequentia citatanos es occise. Le pais de cultura democratic sole approbar leges concedente plus directos al minoritates, e non reducente los. Le protestos popular es sempre equal e sovente veni accompagnate de violentia e vandalismo, e anque sovente ha nulle resultatos practic. Communmente, le pais esteuropee vole ingressar le plus rapidemente possibile in le Union Europee e haber le euro como pecunia, credente que assi illos va prosperar.

Le quatro notitias que on lege a continuation, totevia, va toto contra iste suppositio logica. Illos ya merita denominar se per *novas*, e non simplemente *notitias*.

Tres pais banni le marriage gay

Le capital australian Canberra autorisava marriages homosexual le 7 decembre, ma le nove lege esseva invalidate cinque dies postea per le governmento federal, secundo le qual un lege del 1960s restringe le marriage al union inter un homine e un femina. Assi, circa trenta marriages realisate in iste dies deberea annullar se. Le prime-ministro australian Tony Abbott se oppone al marriage gay e su coalition ha blocate duo projectos federal pro le recognition del union inter partenarios de un mesme sexo.

Un referendo propositio per le gruppo politic conservative In Nomine del Familia faceva al population croata le demanda “Esque tu concorda que un marriage es le matrimonio

inter un homine e un femina?” Stimulate per le Ecclesia Catholic, 65% del votantes respondeva sí, e ora le constitution essera emendate pro bannir le marriage homosexual. Le prime-ministro Zoran Milanović affirmava que “iste es le ultime referendo que dara chance pro que le majoritate priva un minoritate de su derechos.”

Images de protestos per le derechos gay in Zagreb, le 30 novembre, e in New Delhi, le 11 decembre.

Le corte judicial supreme de India suspendeva un resolution de 2009 que discriminisava le relations homosexual. Retorna a valer un lege de 153 annos retro, que defini le sexo inter gays un “offensa innatural” e lo puni con 10 annos in prison.

In le conservative societate indian, homosexualitate es un tabu e uniones inter personas de un mesme sexo es illegitime. On rarmente processa personas practicante sexo consensual, ma le policia usa iste legislation pro constringer homosexuales. Ben que alcun politicos se ha manifestate contra le retorno del lege antigay, nulle cambio effective debe surger tosto, nam le electiones general eveni le proxime anno.

Ukraina rejecta un invitation pro devenir membro del Union Europee

Le 21 novembre, le governmento ukrainian suspendeva le signatura de accordos de association e libere commercio con le Union Europee. Le mesme nocte, protestos contra iste decision comenciava in le capital Kiev, con forte repression policiari e le consequente multiplication del protestos.

Un accordo de association esseva signate in 2012 e dependeva de un ratification. Illo contava sur un effortio del presidente Viktor Yanukovich pro approbar leges que facerea Ukraina plus democratic secundo exigentias del Union Europee. A octo dies del signatura final, tamen, un decreto interrompeva iste processo, sub justification que le production industrial ha suffrite un cadita.

Le protestos se extendeva per tote Ukraina e tamben a citates in extero. Le manifestantes reclama surtoto pro un regime minus repressive e un integration plus profunde con le Europa del west.

Le contraargumentos es que le interesse del Union Europee es essencialmente geopolitic e visa debilitar Russia e su Communitate de Statos Independente, post que Ukraina non ha ancora attingite nivellos economic e social sufficiente pro profitar de un societate con le nationes plus ric del continente. Le pais ha position geographic strategic e alte potential agricultural e energetic.

Originalmente formate per solo sex pais, le Union Europee ha invitate diverse membros debile per motivos purmente politic, con resultatos disastrose in alcun casos – le currente crises in Grecia e Portugal, per exemplo.

Contra tote le reivindicaciones popular, le 6 decembre Yanukovich se reuniva in Sochi con le presidente russe Vladimir Putin a fin de negociar un futur accordo strategic con Russia, que ha pressionate Ukraina a integrar un union doanari con Belarus e Kazakhstan.

Manifestantes pro Union Europee resiste al frigido intense sur le Placia del Independencia, in Kiev, ma le presidente Viktor Yanukovich afferma que le pais non es preparate pro practicar le libere commercio con le pais ric del west de Europa.

Le policia islandese occide un criminal

Iste notitia non sonarea inusual in multe pais, ma in Islanda sí. Il es le prime occasion in le historia de iste pais insular de 322 mille habitantes que le policia occide un persona. Le victima esseva un homine de 59 annos, qui discargava tiros intra su appartamento in Reykjavik per motivo ancora incognite. Sin successo, le policia essayava detener le con gas lacrimogene. Le Vikingsveitin ('Esquadron Viking'), un division policiari special autorisate a portar armas, esseva appellate e invadeva le appartamento. Duo officiales recipeva tiros ante que le homine esseva finalmente attingite. Ille moriva in hospital poco plus tarde. Toto eveniva le 2 decembre.

In le tranquille Islanda il es innecessari serrar le bicyclettas: nulle persona los va robar.

Islanda occupa le 15° position in un ranking mundial de armas per capita. Il ha 90 mille armas legal in possession del citatanos. Le processo pro acquirer un arma include

examines medic e un test scripte. Crimines violente es assatis rar in le pais – inter 1999 e 2009, le indice de homicidios jammais superava 1,8 per 100 mille habitantes. On non sape exactemente per que le islandeses es plus pacific que altere populos. Alcun rationes possibile es le equalitate social, le basse consumo de drogas pesante e le cultura de prevention – quando le drogas semblava un problema crescente in le pais, le parlamento creava un policia e un corte judicial special pro iste thema; isto esseva in 1973.

Pais	Homicidios in 2009
Brasil	43.909
Status Unite	15.241
Regno Unite	724
Danmark	47
Islanda	1

Fonte: Studio Global sur Homicidios, per le Naciones Unite.

Malvenite!

Le commerciantes paraguayan trovava un maniera original e efficiente pro protestar contra le vinti-duo senatores qui votava pro absolver lor collega Víctor Bogado le 14 novembre. In restaurantes, cafés, cinemas, magazines, shopping malls, stationes de servicio e taxis, affiches annuncia que politicos non es benvenite desde le 15 novembre, quando habeva initio in Asunción un “protesto gastronomic”. Anque, manifestantes protestava mesmo sub pluvia ante le Congresso National. Post quattuordecie dies, le parlamentarios cambiava lor position e un nove votation unanime suspendeva le immunitate parlamentari de Bogado e tamben de Carlos Filizzola, qui superfaturava helicopteros pro le policia. Le votation esseva aperte e con transmission in vivo per Internet.

In iste negotio de servicios hydraulic, un affiche informa que on non realiza travalios pro le vinti-tres senatores ni pro deputatos.

Víctor Bogado usava pecunia public pro pagar le salarios de Gabriela Quintana Venialgo. Secundo le Ministerio Public, illa esseva contractate como technica del Camara de Deputatos in 2010, quando Bogado presideva iste institution, per un salario mensual superior a 6 millones de guaraníes (US\$ 1350). In 2013, illa esseva promote a assistente administrative in le planta hydroelectric Itaipú e su salario ascendeva a 8,7

milliones. Le die sequente, Bogado la transfereva de retorno al Camara como membro permanente e, assi, illa passava a reciper duo salarios. Durante tote iste tempore, le ver travalio de Gabriela esseva reguardar le infantes de Víctor Bogado. Un “babysitter de auro”, como la supernominava le pressa paraguayan.

Parolas que non se traduce

Samba, feijoada e caipirinha es typic productos touristic brasilian, e tamben parte del cultura in certe partes de Brasil. Le tres parolas se forgiava *in loco* e non comporta un traduction a altere linguas, malgrado le exportation del conceptos que illos representa.

Samba es un genero musical de radice african, cultivate initialmente in le quartiers plus povre de Rio de Janeiro. Le rhythm ganiava popularitate in le decennios de 1930-1940, quando surgeva le prime “scholas de samba”, le quales deveniva attraction del carnaval in Rio. Le ethnolinguista brasilian Yeda Pessoa de Castro, qui durante quaranta annos studiava le influencia del linguas african sur le portugese brasilian, afirma que samba – substantivo masculin in portugese – proveni de *isamba*, un ceremonia religiose del rito afrobrasilian macumba, e que le radice de iste parola significa in origine ‘precar’.

Feijoada proveni de *feijão*, ‘phaseolo’. Per multe tempore se affirmava que iste plato nasceva inter le nigros slave, qui profitava restos de alimentos de lor seniores miscente los con phaseolos nigre e aqua. Le resultato de iste coction es un suppa viscoso e obscur, inricchite con carnes porcine (lardo, carne sic, salsicia), que on mangia typicamente con ris, caule, oranges e farina de manioc. Plus recentemente, nonobstante, on ha suspecte que le plato pote haber un origine plus nobile, vermente un cassoulet con productos tropical elaborate per le invasores francese – in 1555, un colonia de nomine Francia Antarctic se fundava al baia de Guanabara, instigante le portugeses a recuperar le area e fundar lá un village con nomine São Sebastião do Rio de Janeiro.

Un bon accompagnamento pro un feijoada es un caipirinha, drink con limon, sucro, glacie e cachaça, bibita alcoholic producte con canna de sucro. Caipirinha veni de *caipira*, ‘habitante interioran’. In vastissime areas de Brasil predomina le musica, le culina e le festas caipira, ben que il es le samba, le feijoada e le carnaval del cariocas que compone le typic imagine de Brasil in extero.

Le triade samba, caipirinha e feijoada attrahe visitantes a Rio de Janeiro e compone le imaginario de un Brasil exotic e festive.

Maladia del traffico

Un ricerca estima que 450 mille personas in São Paulo, o sia 4 per cento del population, suffre con un maladia denominate “transtorno explosive”. Iste patients presenta reacciones disproportionale de furia al minus duo ocasiones cata septimana. Secundo le recercatores, le causa de iste mal es le intense traffico del capital paulista.

Le 10 milliones de vehiculos circulante per le citate forma congestiones que sovente summa 200 kilometros de lentor o paralyse. Un viage de casa al travalio pote extender

se per tres horas, e un visita al litore, distante 80 kilometros per un autostrata in bon condition, prende usque 8 horas in un die feriate.

Desde 1997, un systema rotative establi que un quinto del vehiculos es prohibite de circular a cata die utile del septimana, secundo le digito final sur le platta de licentia. Totevia, multes ha escappate iste impedimento comprante un automobile plus, sovente ancian e plus polluyente, con un licentia de digito final diverse. Un autostrata contornante le metropole deberea disviar camiones proveniente del interior del pais in direction al porto de Santos, ma le alte pedages poco a poco los face retornar al avenues del citate. Le question del traffico in São Paulo es historic, non punctual. Ante plure decennios le governmentos ha eliminate ferrovias e stimulate le transporto in camiones e autos. Le transporto public es costose e inefficace, e le urbanismo del citate glorifica le automobile e impone obstaculos a pedones e cyclistas.

Alteration sur le distribution del Almanac de Interlingua

A partir de januario 2014, tamben le edition currente del Almanac passa a esser disponibile online pro descarga in le duo addresses ja cognite per totes: nostre blog <http://almanacdeinterlingua.blogspot.com> e le sito del Union Mundial pro Interlingua www.interlingua.org/almanac. Ultra, on providera un archivo pdf in Facebook, in le pagina personal del editor <https://www.facebook.com/cbrinaldi21> e in le gruppo *Interlingua (IALA)* <https://www.facebook.com/groups/interlingua.IALA/?fref=ts>, de modo que on pode acceder e compartir le Almanac libereamente.

Le e-posta de Yahoo presentava multe problemas e generava reclamaciones al longo del ultime anno. Nostre e-posta esseva bloccate per alcun dies, e in diverse ocasiones alcun interlinguistas reportava non haber recepte lor edition. Le numero de sollicitantes ultrapassava sexanta personas e alcun invios se ha characterisate como spam.

Le cambio intende crear alternativas a iste problemas e tamben attende al sollicitation de alcun interlinguistas qui prefere acceder le Almanac directemente in loco de recipere lo per e-posta. Totevia, le distribution per e-posta continua valide a illes qui ja lo ha sollicitate. In caso que on prefere non plus recipere le Almanac per e-posta, per favor scribe al editor.

Sub administration de Aender dos Santos, nostre blog presenta alcun novitates que facilita le trovata e descarga del archivos. Cliccante sur le edition desirate, illo se aperi instantaneemente in vostre navigator Internet Explorer, Chrome o Firefox (le duo primes offere un visualisation melior). In breve, il habera tamben archivos compresse con tote le editiones de un mesme anno. Assi, un persona qui solmente ora ha discoperte le Almanac potera descargar plus agilmente le editiones passate. Le descargas non demanda contrasigno, e le discompression se face con un programma electronic commun como WinZip.

Lo que non cambia sur le Almanac

Reproducer le textos e imagines del Almanac de Interlingua es licite, gratuite e stimulate, sub le demanda de non alterar los e de sempre mencionar le fonte.

Erroros de digitation, de grammatica o de contento potera esser informate per e-posta. Le correctiones essera publicate in un edition futur.

Commentarios e collaborationes remane eternemente benvenite.